

Raport arheologic: Roșia Montană/comuna: Roșia Montană/județul: Alba/punct: Jig-Piciorag (Alburnus Maior) (2004)

Paul Damian (Muzeul Național de Istorie a României)

Alexandru Dragoman (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)

Florian Matei-Popescu (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)

Meda Toderăș (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)

Vlad Vintilă Zirra (Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București)

Categorii: Religios, ritual și funerar;

Epoci/Perioade: Epoca romană; Epoca romană timpurie (sec. I - III);

Pagina web: <http://cronica.cimec.ro/detaliu.asp?k=3213>

Localizare pe hartă: <https://map.cimec.ro/Mapserver/?layer=cronica&cod=3213>

Programul Național de Cercetare Arheologică "Alburnus Maior"

A continuat cercetarea necropolei din sectorul Jig – Piciorag, de către o echipă a IAB, necropolă cercetată în cea mai mare parte în campania din anul trecut descoperindu-se alte trei morminte, toate de incinerare, la care s-au adăugat câteva monumente funerare (lespede votivă, o pereche de lei apotropaici, un fragment dintr-un stâlp funerar).

Astfel, însumând descoperirile din cele două campanii, au fost identificate și cercetate integral un număr de 34 de complexe funerare. Obiectivul este localizat la SV de masivul Jig, pe proprietățile Gomboș Artemiza și Bara Marcela. Majoritatea complexelor funerare sunt morminte cu ardere pe loc (tip bustum), cu orientarea predilectă NV/SE.

Mai mult de jumătate dintre complexele funerare au fost perturbate ulterior. Datorită acestui fapt, piesele care au format atât mobilierul, cât și inventarul inițial al mormintelor se înscriu în categoria pieselor comune (recipiente ceramice, piese numismatice precar conservate, ilizibile, precum și fragmente metalice foarte corodate despre a căror funcționalitate nu putem, deocamdată, face precizări).

Trebuie precizat faptul ca, în extremitatea de SE (proprietatea Câmpean), necropola este grav afectată de prezența unor structuri de locuire sezonieră datate în perioada modernă și contemporană. [P. Damian]

Sector IAB (proprietatea Bara Lucreția)

Referitor la perimetrul "Jig" (proprietatea Bara Lucreția) dispunem de informații substanțiale rezultate în urma cercetărilor arheologice preventive desfășurate în cursul lunilor august-octombrie 2004 de către colectivul IAB. Pe proprietatea amintită au fost cercetate un număr de 8 complexe funerare de incinerare în groapă. Totodată colectivul MNIR, pe o proprietate vecină situată la NE de proprietatea Bara a identificat un număr de 23 de alte complexe funerare, precum și piese arhitectonice.

Raportul de față prezintă rezultatele cercetărilor din cursul anului 2004 și cuprinde descrierea secțiunilor, a altor unități de săpătură, a complexelor aduse la lumina zilei, a stratigrafiei, inventarelor, structurilor, precum și ilustrarea acestora.

Perimetrul "Jig" (proprietatea Bara Lucreția) este compus din două suprafețe aproximativ plane, situate în partea de N și de S. Înclinația celor două variază între 4-8 grade. Între cele două zone se află o porțiune considerabil mai abruptă, cu o înclinație de 20-40 de grade. Săpăturile arheologice din 2004 au vizat în special platforma din nordul proprietății, acolo unde în toamna anului trecut au fost găsite 8 complexe funerare de incinerare în groapă de epocă romană imperială. Se poate considera că prin săpăturile din luna mai 2004 platforma nordică a fost epuizată din punct de vedere arheologic. Totodată au mai fost sondate zona inferioară și poalele zonei de abrupt, precum și o altă mică platformă înierbată din preajma drumului de țară care mărginește proprietatea Bara la N. Singura zonă interesantă din punct de vedere arheologic s-a dovedit a fi cea nordică: aici echipa IAB a descoperit trei noi complexe funerare, o lespede votivă, o pereche de lei apotropaici, parte dintr-un stâlp funerar și un postament rupt în două.

Stratigrafia generală a zonei unde s-au făcut descoperirile enumerate este simplă și în linii mari similară pentru toate secțiunile săpate: sub stratul vegetal se întâlnește un strat negru-cenușiu cu o grosime variabilă de aproximativ 0,6 m. Următorul strat în adâncime este de regulă de culoare brun-deschis (gălbui), relativ argilos, gros de aprox. 0,4-0,5 m. Complexele funerare găsite anul acesta, cât și cele anul trecut au fost adâncite în acest strat. Diferența cromatică între stratul respectiv și umplutura gropilor funerare este practic imperceptibilă în partea de sus a stratului amintit. Pentru delimitarea mormintelor au fost de mare folos urmele de ardere a gropilor. Acestea prezentau dungi roșcate sau negre. Datorită acestora putem considera că gropile au fost sesizate suficient de sus, la limita dintre stratul negru-cenușiu și cel brun-deschis. Gropile funerare în momentul delimitării lor inițiale aveau dimensiuni de cca. 1,7/1,8 x 0,7/0,8 m. Fiecare dintre ele se micșorează considerabil către bază, profilul pereților acestora fiind destul de oblic. Datorită acestei particularități există pericolul ca atunci când groapa nu ar fi sesizată destul de din timp, ci numai pe nivelul de depunere a inventarului și resturilor de cremație, să apară concluzia că morminte erau mici, de 0,8/1m x 0,4/0,5 m. Riscul implicit este de a face o tipologie a gropilor de morminte în funcție de dimensiuni înșelătoare. Mai jos de stratul brun-deschis (galben) se găsește un strat brun-închis cu numeroase pietre de dimensiuni variabile, pigmentat intens cu oxizi de fier. În acest din urmă strat nu există urme de intervenție umană.

Obiectivul săpăturilor întreprinse pe această proprietate a fost identificarea și cercetarea mormintelor de incinerare de epocă romană semnalate anterior (în lunile septembrie-octombrie 2003). Pentru aceasta au fost trasate și săpate următoarele secțiuni: 011006d009, 011006d010, 011006d011, 011006d012, 011006d013, 011006d014, 011006d015, 011006d016, 011006d017, 011006d018, 011006d019, precum și caseta 4/2004, anexă a secțiunii 011006d013.

Dintre inventarele funerare ale mormintelor cercetate în anul 2004 pe proprietatea "Bara Lucreția" (zona Jig), merită menționată prezența în mormântul nr. 9 a unui opaiț de culoare roșie, monolichnis, de tip Firmalampen cu ștampila producătorului VETTIVS, având analogii în mai multe centre din provincia Dacia, spre exemplu la Apulum1, Potaissa2 și Sucidava3. Astfel de opaițe au fost datate în prima jumătate a secolului al II-lea și sunt considerate a fi copii ionică4.

Sector IAB 1. IDR III/6, 416; C. L. Băluță, Lămpile antice de la Alba Iulia (Apulum) I. Lămpile epigrafice, Alba Iulia, 2003: Altip, p. 177, nr. 1 și 2. 2. CIL III 8076, 31 = N. Gostar, Inscricțiunile de pe lucernele din Dacia Romană, Arheologia Moldovei 1, 1961, p. 172, nr. 432. 3. Ibidem, p. 172, nr. 433-435 = IDR II, 298. 4. Băluță, op. cit.